

Interview

Componist Bram Van Camp en violist Wibert Aerts.

Een creatie voor viool en orkest van Bram Van Camp speciaal voor violist Wibert Aerts als solist? Hoog tijd om deze ambitieuze componist en virtuoze violist samen te brengen voor een diepgaand interview met bijzondere topics als pizzicato's in de linkerhand, een revolterend orkest en de toekomst van hedendaagse muziek.

Jullie kennen elkaar al lang. Hoe hebben jullie elkaar ontmoet en hoe heeft deze vriendschap zich verder ontwikkeld?

Bram Van Camp: “Toen ik zelf viool en compositie studeerde aan het conservatorium, ging ik altijd kijken naar Het Collectief waar Wibert viool speelde. Ik woonde stevast de concerten van de Nieuwe Reeks in Leuven bij en daar heb ik Wibert keer op keer aan het werk gezien. Toen ik een paar jaar later componist in residentie was bij het Hermes-ensemble kreeg ik op compositorisch vlak een ware carte blanche. Het resultaat hiervan was een *Vioolconcerto* waarvoor ik absoluut Wibert als solist wilde. Zo is onze samenwerking begonnen. Ondertussen heeft Wibert

bijna al mijn werken voor viool gespeeld. Ik ben hem ongelooflijk dankbaar voor al deze mooie uitvoeringen.”

Wibert Aerts: “Wat kan ik hier nog aan toevoegen? *(lacht)* Het spelen van het *Vioolconcerto* was een fantastische ervaring en sindsdien heb ik met veel plezier andere composities van Bram uitgevoerd.”

Had jij Wibert dan in gedachten toen je het concerto componeerde?

Van Camp: “Ik mag eigenlijk alles schrijven omdat hij in principe alles kan spelen. Dat is voor mij persoonlijk een groot voordeel. Het mag met andere woorden ‘virtuoos’ zijn.”

Aerts: “En voor mij is dit een groot nadeel. *(lacht)* Je merkt in composities van Bram dat hij het instrument helemaal beheerst. Tegelijkertijd toetst hij de grenzen van de viool af en exploreert hij de technische limieten. Zijn benadering van het instrument is daardoor vrij atypisch en helemaal niet routineus en dat voel je als uitvoerder. De invloed van de barokmuziek op de compositiestijl van Bram speelt hierin ook een belangrijke

rol. De vele technische passages en arpeggio's zorgen ervoor dat de muziek echt klinkt.”

Kan er dan uiteindelijk een intensieve wisselwerking bestaan tussen componist en solist, denken we maar aan Johannes Brahms en Joseph Joachim?

Aerts: “Jazeker, Bram is iemand die echt heel goed weet wat hij wil en hij schrikt er niet voor terug zijn ongezouten mening te geven. Het is ongelooflijk boeiend en uitdagend om als muzikant de boodschap van de componist over te brengen aan het publiek. Toch zie ik het als een uitdaging om eerst alles zelf op te lossen en in te studeren. Je moet als uitvoerder zorgen dat het werk een eigen leven kan gaan leiden zonder telkens terug te koppelen naar de componist omdat die er vaak niet meer is. Ik kan moeilijk Bartók bellen om te vragen wat hij met zijn *Vioolconcerto* bedoeld heeft. Het is je taak als muzikant om eerst zelf je weg te zoeken in de compositie. En uiteindelijk kom je pas samen met de componist nadat je zelf een idee ontwikkeld hebt of

wanneer de voorstelling ten einde is om pas dan jouw interpretatie af te toetsen met de esthetiek van de componist.”

Wat mag ons publiek verwachten van dit werk? En hoe kan men zich hierop voorbereiden?

Van Camp: “Het is voor mij een zeer atypisch concerto, op de driedelige structuur na. Ik heb geprobeerd te reageren tegen het conventionele vioolconcerto en de dialoog tussen de solist en het orkest door te denken. De viool brengt ieder thema op een quasi improvisatorische manier naar voor en het orkest probeert dit te imiteren. Deze imitatie is niet altijd even succesvol en ik richt de aandacht in dit concerto dan ook op het proces van ‘trial & error’. Wat voor mij nog altijd het belangrijkste doel is, is dat de muziek moet klinken. Je mag er niet te veel woorden aan vuil maken; je moet er gewoon van genieten en je laten onderdompelen in de vele klanken. De muziek kan perfect op zichzelf staan zonder enige uitleg. Er wordt in dit concerto namelijk een muzikaal verhaal verteld dat iedereen op

zijn eigen manier kan invullen.

Na een heel nerveus openingsdeel transformeert de muziek in het tweede deel naar bevreemdende, lyrische adagiopassages. Met de korte cadens van slechts drie noten eindigt het deel dat doorspekt was met spectrale akkoorden en fee-erieke klanktapijten. Op het einde van de compositie organiseert het orkest een ware revolve om alsnog met een grote climax vol pizzicato’s in de linkerhand het laken finaal naar zich toe te trekken.”

Aerts: “Het spektakelgehalte van deze compositie is zeer groot, maar mag de sfeer van het stuk niet overheersen. De virtuositeit heeft het werk een extra dimensie mee en is ook een uiterst geschikt expressiemiddel. De aartsmoeilijke ritmische passages waren voor mij de grootste uitdaging. Het geeft een echte kick om als solist in duel te gaan met een furieus orkest.”

Waar liggen de grootste uitdagingen voor de nieuwe muziek?

Van Camp: “Elektronica zal een belangrijke rol

blijven spelen in hedendaagse muziek. Toch geloof ik steevast in de onbeperkte, onbegrensde mogelijkheden van een akoestisch instrument en vind ik dat dit medium opnieuw alle kansen moet krijgen om zich verder te ontwikkelen. Ten tweede is er een veel grotere sociale uitdaging voor de muziek van morgen. Het publiek dat naar nieuwe muziek komt luisteren, is echt zeer klein. Het initiatief van het Symfonieorkest Vlaanderen is in die zin lovenswaardig omdat ze door hun pittige programmatie nieuwe muziek naar een breder publiek brengen.”

Aerts: “Ik ben het daar helemaal mee eens. Je moet als het ware de muziek trachten open te trekken zodat het niet alleen een nichepubliek is dat naar hedendaagse muziek komt luisteren. Er moet gewoonweg meer gedaan worden om deze tendens te stimuleren. Het onderwijs speelt hierbij een zeer belangrijke rol. Jonge muzikanten worden nog steeds opgeleid met de 19de eeuwse idee van virtuositeit in een duidelijk afgelijnd klassiek repertoire. Het andere uiterste, waar uitvoerders er bewust voor kiezen om enkel en

8.

alleen nieuwe muziek te spelen, brengt ook weinig zoden aan de dijk. Idealiter zou er een gulden middenweg moeten gevonden worden tussen het uitvoeren van oude en nieuwe muziek.

Enkele toppers binnen de muziekwereld zoals Patricia Kopatchinskaja en Gidon Kremer hebben reeds geprobeerd het pad te effenen voor een soort tussenoplossing. Waarom zou je kiezen tussen het één of het ander terwijl je ook beide kunt combineren? Ik pleit er dan ook voor het publiek te voorzien van een totaalpakket waarbij zowel oude als hedendaagse muziek aan bod kan komen. De programmatie van het Symfonieorkest Vlaanderen van dit seizoen is hier een heel mooi voorbeeld van. Daarbij vind ik het ook belangrijk dat iedereen, van de intendant over de muzikanten tot het overkoepelend management, deze nieuwe esthetische paden steunt. Wanneer je nieuwe muziek kunt brengen met een ongezien enthousiasme en bezieling, dan komt dit veel beter over dan wanneer je een meer oppervlakkige en zakelijke ingesteldheid aan de dag legt. Ook wanneer hedendaagse composities verschillen-

de keren gehoord kunnen worden, dan kan de compositie in al zijn eigenheid ook groeien en een bepaalde status binnen het repertoire aannemen. In die zin vind ik het een droom dat het *Vioolconcerto* door dit orkest verschillende keren uitgevoerd wordt.”

Van Camp: “Maar we moeten wel het publiek aanmoedigen om naar zulke werken te komen luisteren. Op dat gebied ben ik heel erg geëngageerd. Als componist kan je in je ivoren toren muziek componeren, maar daar heb je niets aan als niemand het kan horen. Gelukkig worden we financieel gesteund door diverse overheden, maar daar staat ook iets tegenover. Ik vind het normaal om een sociaal engagement aan te gaan om je eigen muziek, maar ook de nieuwe muziek in het algemeen een plaats te geven in de maatschappij.

De perfecte manier om dit te realiseren is om zelf voor de klas te staan en deze overtuiging over te brengen op je leerlingen. Als componist van nieuwe muziek mag je jezelf echt niet te goed

voelen om dit te doen, want eigenlijk is het je taak om via dit engagement mensen nieuwsgierig te maken. Als er iemand verjaart bijvoorbeeld geef ik hen meestal een kaartje voor een concert. De algemene concertcultuur moet weer beter bekend worden bij de jongeren. Door de zapcultuur bij deze generatie duurt een klassiek concert te lang. Maar als we die magie opnieuw zouden kunnen verspreiden onder het grote publiek, kan er een fundamentele wijziging ontstaan in de hedendaagse muziekcultuur.”

Zijn er nog projecten die jullie willen ondernemen? Wat zijn jullie dromen op artistiek vlak?

Aerts: “Er zijn natuurlijk enkele werken waarvan je op het einde van je leven moet kunnen zeggen; ik heb ze gespeeld. Enkele mooie voorbeelden van deze monumentale kleppers zijn bijvoorbeeld de laatste strijkkwartetten van Beethoven of het *Vioolconcerto* van Ligeti. Als je deze werken niet gespeeld hebt, dan heb je echt wel wat gemist. In de eerste plaats is het een grote uitdaging om de uitvoering ervan tot een goed

einde te brengen. De moeilijkheidsgraad ligt ontzettend hoog waardoor je hiervoor maandenlang moet studeren. Toch maken deze composities je beter als muzikant en als mens. Daarbij moet je als uitvoerder beseffen dat je niet te lang mag wachten om je tanden hierin te zetten. Wanneer je eenmaal te oud bent, zal de spijt des te groter zijn. Een andere uitdaging voor mij is het vinden van een goede balans in concerten waarbij ik barok met nieuwe muziek combineer. Je moet als muzikant durven dromen en je hebt die dromen ook nodig om beter te worden.”

Van Camp: “Je wordt gevormd door de dingen die je hebt kunnen doen. De liedcyclus op teksten van Paul van Ostaijen was voor mij op compositorisch vlak een ware levensles. Ik had tot dan toe nog nooit zoiets moeilijks geschreven. Op dit ogenblik zou ik graag verder bouwen op deze ervaring en wil ik aan mijn eerste opera beginnen. Het concept ligt klaar en ik zie dat gewoon zitten! Je moet namelijk ‘goesting’ hebben om verder te gaan met je carrière en open te staan voor allerlei nieuwe ervaringen.

Daarom schrijf ik ongelooflijk graag voor het medium orkest. Het bezorgt me zoveel plezier en voldoening om de orkestklanken aan elkaar te lijmen. Toch is het voor jonge componisten niet gemakkelijk te groeien in dit medium. Vaak ontbreekt de motivatie bij programmatoren om jonge componisten werken te laten creëren voor een groot orkest door het te hoge prijskaartje.”

Bram, ga jij met een bepaald verwachtingspatroon in de zaal zitten?

Van Camp: “Ik ga vooral gaan luisteren om de muziek te horen en het opnieuw op me af te laten komen. Met de creatie was ik ontzettend zenuwachtig en heb ik amper kunnen luisteren. Dit keer is het echt de bedoeling de muziek intens te ervaren en niet op te gaan in alle moeilijkheden van het werk of alles wat er kan mislopen. Ik heb het volste vertrouwen in Wibert en het Symfonieorkest Vlaanderen!”